

422/88 1000 - I. 11.
Ordynacya rąbania

Hauordnung

dla rębaczy drzewa (klafciarzy) w Królewskich borach Okręgu Rejencyi Bydgoskiej.

für die Holzhauer in den Königlichen Forsten des Regierungs-Bezirks Bromberg.

Aby rąbanie drzewa w Król. borach tuższego okręgu Rejencyinego z należytyym porządkiem i równostajnością się działo, należy zachowywać co następuje:

Damit das Hauen des Holzes in den Königlichen Forsten des diesseitigen Regierungs-Bezirks mit der gehörigen Ordnung und Gleichmäßigkeit geschehe, so ist Folgendes zu beachten:

§. 1.

Przeznaczeni do spuszczenia drzewa w pewnym zrębie rębacze podzieleni zostaną przez urzędników leśnych na rotę, na których czele stać będzie nadrębacz. Rotę składają się z partyów czyli pił, dwóch ludzi obejmujących, które przecież sami za wspólną zapłatę pracujący rębacze tworzą.

§. 1.

Die zum Hauen eines Schlags bestimmten Holzhauer, werden von den Forstbeamten in Kotten, an deren Spitze ein Holzhauermeister steht, abgetheilt. Die Kotten bestehen aus Partien oder Sägen, zwei Mann enthaltend, welche die, für gemeinschaftlichen Lohn arbeitenden Holzhauer aber selbst bilden.

§. 2.

Urzędnikom leśnym i nadrębaczom winni rębacze drzewa we wszystkim, co się przyjętych przez nich robot leśnych tycze, bezwarunkowo być posłusznymi. — Obowiązkiem zaś jest nadrębaczy wypełniać punktualnie udzielone im przez urzędników leśnych rozkazy i przepisy jako też rębaczy do tego przynaglać.

§. 2.

Den Forstbeamten und Holzhaumeistern sind die Holzhauer in allem, was die übernommene Waldarbeit betrifft, unbedingten Gehorsam schuldig. Die Holzhauermeister müssen die von den Forstbeamten erhaltenen Befehle und Vorschriften pünktlich befolgen, und die Holzhauer dazu anhalten.

§. 3.

Każdej rotcie wyznaczają urzędnicy leśni drzewo spuszczać się mające, czyli przestrzeń, na której toż drzewo stoi, a której granice ściśle oznaczyć należy, i niewolno będzie, pod karą 5 aż do 15 srebrników, żadnej w tej mierze czynić odniany, chyba za wiadomością rzeczonych urzędników. W razie wsczęcia się względem drzewa przez którąkolwiek rotę lub partyą spuścić się mającego jakich sprzeczek, roztrzyga takowe dotyczący urzędnik leśny.

§. 3.

Jede Rotte erhält das von ihr zu fällende Holz, oder die Fläche, worauf dasselbe steht, und deren Grenzen genau zu bezeichnen sind, von dem Forstbeamten angewiesen, und es darf hierin bei 5—15 Sgr. Strafe im Uebertretungsfalle nur mit Vorwissen des letztern eine Aenderung vorgenommen werden. Entstehen über das von einer Rotte oder Partie zu fällende Holz Streitigkeiten, so entscheidet diese der betreffende Forstbeamte.

§. 4.

Rębaczom wolno tylko spuszczać takie drzewo, jakie im nadleśniczy oznaczy; mianowicie nie mają być w zrębiu siewnych oznaczone drzewa nasiennicze ani ścinanemi ani na sążnie bitemi.

§. 4.

Die Holzhauer dürfen nur solche Stämme fällen, welche ihnen vom Oberförster bezeichnet sind; namentlich dürfen in Besaamungsschlägen die bezeichneten Saamenbäume weder abgestämmt, noch eingeschlagen werden.

§. 5.

Drzewo spuszcza się z piłą ub siekierą. Gdy spuszczenie z piłą na pierwszeństwo zasługuje, wypada je więc, am gdzie nie jest jeszcze w zwyczajnym, ilemożności zaprowadzić. W ogólności używać będą rębacze do wyrabiania drzewa pił tylko pałakowych.

§. 5.

Die Fällung der Stämme geschieht entweder mit der Säge oder mit der Art. Da die Fällung mit der Säge den Vorzug verdient, so soll dieselbe, wo sie noch nicht statt findet, möglichst eingeführt werden. Ueberhaupt sind von den Holzhaubern nur Bügelsägen zum Aufarbeiten des Holzes anzuwenden.

Wysokość pieńków niepowina nigdy 6 cali przenosić, cienkie drzewo ależy nawet niżej a jeżeli się da równo z ziemią ścinać, wyjąwszy spuszczenie drzewa w strugach, gdzie od stanu wody mięce ścięcia lub rzuńcia zawisło.

Die Höhe der Stubben darf 6 Zoll nie überschreiten, und müssen die schwachen Stämme noch tiefer, und möglichst mit der Erde gleich abgestämmt werden, ausgenommen beim Schlagholze in Brüchern, wo die Höhe des Wasserstandes die Grenze des Abschnitts oder Abhiebes bestimmt.

W ogólności obowiązkiem jest rębaczy używać do spuszczenia drzewa, skoro się takowe z siekierą dzieje, ostrych narzędzi, rąbać w jednym kierunku z obydwóch stron ukośnie, i strzec się rozdróżgotania lub rozszepienia odziemka, czemu się zapobieży, gdy w strugach zamiast siekiery piła użytą będzie.

Krzewiny i zkarłowaciałe poziome drzewa powinni rębacze na rozkaz urzędników leśnych czysto wycinać.

§. 6.

Rębacze winni się ile możności wystrzegać, aby przez wywrocenie ani spuścić się mające drzewo równie jak to co pozostać ma, ani też jakowe dorostki uszkodzone zostały.

Muszą więc wywrotowi taki nadać kierunek, który najmniej szkody za sobą pociąga, i drzewu, tam gdzie potrzeba, przed spuszczeniem odjąć gałęzie, mianowicie w takich miejscach, w których się młodociane drzewka znajdują, spuszczone drzewo zaraz pozbawić gałęzi i takowe na rozkaz urzędników leśnych, na linią lub na takie miejsca wynieść, które im wskazane zostaną.

Gdyby pomimo to obok stojące do ścięcia nieprzeznaczone drzewa uszkodzone być miały, donieść to natychmiast urzędnikowi leśnemu należy i wstrzymać się z spuszczeniem najbliższego wycechowanego drzewa tak długo, aż urzędnik leśny rozstrzygnie, czy uszkodzone drzewo lub zamiast onegoż wycechowane pozostać się ma.

W razie pogęcia się młodocianego drzewa lub latorośli, należy takowe zaraz, nim swą sprężystość utracą, wyprostować.

§. 7.

Przy kopaniu pieńków powinny doły z tąd powstałe zaraz być zazypanymi.

§. 8.

Wszelkie do budowy i na porządki wyszukane i zdatne drzewo i odkrawki onegoż, tudzież pomiejsze drzewa dla kołodziej, bednarzy i t. d., które ile możności z piłą spuszczać należy, niewolno bić na opałowe drzewo, lecz obrobić wedle szczególnego rozporządzenia urzędnika leśnego.

§. 9.

Drzewo opałowe dzieli się na 4 klasy. to jest: szepowe, gałęziowe, pieńki i chrust. Do szepowego drzewa należy wszelkie drzewo opałowe 6 cali i więcej średnicy trzymające; do gałęziowego wszelkie drzewo opałowe 3 do 6 cali średnicy mające, do pieńków drzewo z ziemi wykopane lub rozdróżgotane łącznie korzeni, do chrustu zaś wszelkie różgi miej jak 3 cale średnicy mające.

Ueberhaupt haben die Holzhauer beim Fällen des Schlagholzes, insofern solches mit der Art erfolgt, sich scharfer Instrumente zu bedienen, den Hieb nach einer Richtung, von beiden Seiten schräg zu führen, und die Stöcke nicht zu zersplittern oder aufzureißen, was Beides vermieden wird, wenn in Bruchern statt der Art die Säge angewendet wird.

Das Gestrüpp oder verkrüppelte Kuffelholz müssen die Holzhauer nach Anweisung der Forstbeamten rein weghäuen.

§. 6.

Die Holzhauer müssen sich so viel als möglich in Acht nehmen, daß durch das Fällen weder den zu fallenden Stämmen, noch den stehen zu lassenden Bäumen, noch dem etwa vorhandenen Aufschlage oder Ausfluge Schaden zugefügt werde.

Sie müssen daher diejenige Richtung zum Fällen wählen, wobei am wenigsten Schaden zu befürchten ist, und die Ausästung der Stämme, wo es nöthig befunden wird, vor dem Fällen bewirken, namentlich in allen Orten, wo Anflug vorhanden ist, das Ausasten der gefällten Stämme sogleich vornehmen, und das Strauchholz auf Anweisung der Forstbeamten auf die Gestele oder nach denjenigen Orten schaffen, die ihnen von jenen bezeichnet werden.

Sollten iessenungeachtet durch das Fällen danebenstehend, nicht zum Abhauen bestimmte Stämme beschädigt werden, so muß dieses sogleich dem Forstbeamten angezeigt, und mit dem Fällen der zunächst stehenden angewiesenen Bäume so lange angehalten werden, bis von jenem entschieden worden ist, ob der beschädigte Baum dennoch, oder statt dessen, ein angewiesener stehen bleiben soll.

Werder junge Stämme oder Reiser umgebogen, so sind sie alsbald, und ehe sie die Schnellkraft verlieren, wieder aufzurichten.

§. 7.

Beim Stubbenroden haben die Holzhauer die entstandnen Löcher wieder zu ebenen.

§. 8.

Alle z Bau- und Werkholz ausgesuchten oder braubaren Stämme und Abschnitte davon, so wie die geringeren Stellmacher-, Böttcher- und dergleichen Hölzer, deren Fällung möglichst mit der Säge erfolgt, dürfen nicht in das Brennholz geschlagen, sondern müssen nach der peciellen Anordnung des Forstbeamten aufbeitet werden.

§. 9.

Das Brennholz zerfällt in 4 Klassen, nämlich: Kloben-, Knüppel-, Stubben- u. Strauchholz. Zu Klobenholze gehört alles Brennholz, welches 3 Zoll und darüber im Durchmesser hat; zudem Knüppelholze alles Brennholz von 3-6 Zoll Durchmesser; zu den Stubben die aus der Erde gegrabenen oder gespaltenen Eöcke der gefällten Stämme, einschließ- lich der Wurzeln, und zu dem Strauch alles Reiserholz unter 3 Zoll im Durchmesser.

Gałęziowe drzewo należy ile możności drobno pokłupać i nigdy całych okrągłaków układać pod karą 5—10 srebrników, którą nadleśniczy stanowi.

Drzewo szepowe i gałęziowe rznie się na 3 stopy długości.

W tenczas tylko, gdy drzewo na węgle się wyrabia, ma być długość szepów i gałęzi każdą razą osobno oznaczoną.

Wszelkie drzewo szepowe jako też na gałęziowe sąźnie ubić się mające drzewo przerzadzenia leśnego powinno być łupane, ciensze zaś gałęzie okrągło ustawione.

Znajdujące się na spuszczonej gałęzi należy tak blisko pnia siekierą obciąć, aby nigdzie niemożna było jakiej dostrzec wypukłości.

Chryst układa się na kupy o $6\frac{1}{2}$ stop wysokości i 3 stopy szerokości.

Wszelkie opałowe drzewo rachuje się na sąźnie o 108 stop kubicznych przestrzeni, i tak drzewo szepowe i gałęziowe jako też pieńki w półsąźnie osobno ustawiać trzeba. Każdy sążeń przecież, jeżeli drzewo jest świeże, musi mieć, z względu na zeschnięcie się $\frac{1}{2}$ cala nadmiarku na każdą stopę wysokości rachując.

Każdy sążeń należy ustawiać porządnie i ściśle, kładąc go z włu i z przodu poprzecznie na drążki, na których wysokość jednak przy mierzeniu sążni względem mianym być niepowinien.

Niewolno sążni opierać o drzewa, lecz je pomiędzy dwa wiciami ub kluczkami złączone albo też w podpórki opatrzone pale, układać, a to tam gdzie niema młodocianego drzewa, w prostej linii, z ochroną ile możności pniów do wypuszczania nowych latorośli przeznaczonych, kierując przednią stroną rzędów ku jednej i tej samej okolicy. Tam gdzie si młodociane drzewka znajdują, należy sąźnie w dłuż liniów (wildbanów) i drogów albo też na inne przez urzędników leśnych wskazać się mające do wywozu wygodne miejsca posunąć i ile możności porządnie utawić.

Wszystkie drzewo w jednym dniu spuszczone, musi być aż do wieczora tegoż samego dnia wyrobione, i jeżeli się da, w sąźnie ustawione. Gdyby się i stać nie mogło, winny być szepy przajmniej na pojedyncze kupy złożone.

Tam, gdzie spuścić się mają drzewo przy drodze stoi i przez swój wrot też drogę zatarassuje, obowiązkiem est rębacz czy takowe drzewo tak jak leż, natychmiast porznąć i drogę z drzewa gałęzi i chrustu zaraz wyczyścić, aby prabyt był zawsze otwarty.

§. 10.

Używać się mająca miara długości, o której w powyższych §§. jest mowa, jest pruska stopa o 12 cali, i będzie raczom przez nadleśniczego udzieloną.

Das Stockholz ist möglichst klein zu spalten und dürfen niemals ganze Stöcke eingeseht werden, bei Strafe von 5—10 Sgr., die der Oberförster nach Ermessen festsetzt.

Das Kloben- und Knüppelholz wird 3 Fuß lang gesägt.

Nur wenn Kohlenhölzer gearbeitet werden, soll die Länge der Scheite und Knüppel jedesmal besonders angegeben werden.

Sämmtliches Klobenholz, so wie das zu Knüppelholz einzuschlagende Durchforstungs-Holz, muß gespalten werden, wo hingegen das schwächere Astholz rund eingelegt werden darf.

Die an den gefällten Stämmen sitzenden Nester müssen mit der Art so dicht am Stamm weggehauen werden, daß nirgends eine äußerliche Erhabenheit sichtbar wird. Das Strauchholz wird in Haufen von $6\frac{1}{2}$ Fuß Höhe und 3 Fuß Breite aufgeseht.

Alles Brennholz wird nach Klaftern von 108 Kubikfuß Raum berechnet, und sowohl Kloben-, Knüppel- als Stubbenholz in halben Klaftern gesondert aufgeseht. Jede Klafter muß jedoch, wenn das Holz frisch ist, wegen des Eintrocknens ein Uebermaaß von $\frac{1}{4}$ Zoll für jeden Fuß Höhe erhalten.

Alles Klafterholz muß ordnungsmäßig und dicht aufgeseht, und vorn und hinten auf Lagerknüppel, deren Höhe jedoch bei der Messung der Klaftern nicht berücksichtigt wird, quer gelegt werden.

Die Klaftern dürfen nicht an Bäume angelehnt, sondern müssen zwischen zwei, durch Bindwinden oder Hacken verbundene, oder mit Stügen versehene Pfähle, und zwar, wo kein Aufschlag oder Anflug ist, in gerader Richtung mit möglichster Verschonung der zu Wiederanschlag bestimmten Stöcke, die Vorderseite in den Reihen selbst nach einer und derselben Gegend gekehrt, aufgeseht werden. Ist aber Aufschlag oder Anflug vorhanden, so müssen die Klaftern längs den Gestellen und Wegen und auf andere von den Forstbeamten näher zu bestimmende und zur Abfuhr bequem gelegene Stellen gerückt, und in möglichster Ordnung aufgeseht werden.

Alle an einem Tage gefällten Stämme müssen bis zum Abend desselben vollständig aufgearbeitet und das Klafterholz wo möglich eingeseht werden. Sollte Letzteres nicht angehen so muß es wenigstens in einzelnen Haufen aufgestapelt werden.

Da wo die zu fallenden Bäume am Wege stehen und beim Fallen der Stämme den lestern versperren, haben die Holzhauer sofort, wie der Stamm liegt, denselben kurz zu schneiden und den Weg sogleich vom Holze, Nesten und Strauch zu reinigen, damit die Passage desselben stets geöffnet bleibt.

§. 10.

Das in den vorhergehenden §§. verstandene und zu gebrauchende Längenmaaß ist der Preussische Fuß zu 12 Zoll, und wird vom Oberförster den Holzhauern mitgetheilt.

§. 11.

Niewolno ani rębaczom ani ich powinowatym bez pozwolenia przywłaszczać sobie drzewa w zrębach i w jaki kolwiek bądź sposób pod karą na kradzież drzewa ustanowioną.

§. 12.

Od 1. Maja aż do końca Września niewolno rębaczom w zrębach ani tytuniu palić ani nosić przy sobie narzędzi do robienia ognia służących. Przestępcy podpadną karze prawem przepisanej. Ściągające się do tego przedmiotu postanowienia ordynacyi leśnej, mają być rębaczom przez dotyczących nadleśniczych ogłoszonymi.

§. 13.

Wystaranie się o potrzebnych do bicia sążni robotników jest rzeczą nadrębaczy. Toż samo rozumie się także o robotnikach do uprawy (kultury) potrzebnych.

§. 14.

Uprzątnienie drzewa dział się powinno ile możności za najem przez innych ludzi. Jeżeliby to zaś przez rębaczy skutecznionem być musiało, niewolno tymże będzie używać do tej czynności wolny wrab mających lub gających się osób pod karą jednego aż do pięciu talarów, za którą nadrębacze i dotyczące rotę solidarnie są odpowiedzialnymi.

§. 15.

W każdą sobotę powinni nadrębacze wyrobione przez każdą partję w upłynionym tygodniu drzewa, mającemu dozór urzędnikowi leśnemu rzetelnie podać i przeliczyć.

§. 16.

Przyrzeczoną zapłatę odbierać będą rębacze przez nadrębaczy co tydzień.

Obowiązkiem nadrębaczy będzie starać się o przyniesienie pieniędzy za rąbanie drzewa z kassy leśnej, z której takowe za pokwitowanym wykazem odbierają i następnie podzielić oneż pomiędzy różne partje.

§. 17.

Na wykroczenie z strony rębaczy drzewa lub regimentarzy przeciw postanowieniom w §§. 3., 4., 5., 6., 7., 8. i 9. wytkniętym, wkładać będzie dotyczący nadleśniczy karę piętą od 5 do 15 srebrników. Nieposłuszeństwo i hardość przeciw przełożonym, pociąga za sobą karę natychmiastowego oddalenia, i tym podobne osoby zostaną tak od rąbania drzewa jako też od każdej innej roboty wyłączonymi.

Bydgoszcz, dnia 6. Listopada 1841.

Królewska Rejencya.

§. 11.

Ohne Erlaubniß dürfen weder die Holzhauer, noch ihre Angehörigen, Holz aus den Schlägen, von welcher Art es auch sei, sich zueignen, bei Androhung der auf den Holzdiebstahl gesetzten Strafen.

§. 12.

Vom 1. Mai bis Ende September dürfen die Holzhauer in den Schlägen weder Taback rauchen, noch Feuerzeug oder ein anderes Instrument zum Feuermachen bei sich führen. Uebertreter verfallen in die durch die Gesetze bestimmten Strafen. Der Inhalt der hierher gehörenden Bestimmungen der Forstordnung soll den Holzhauern von dem betreffenden Oberförster bekannt gemacht werden.

§. 13.

Die Beschaffung der zum Holzschlagen nöthigen Arbeiter, ist Sache der Holzhauermeister. Das nämliche gilt auch Hinsichts der zu den Culturen erforderlichen Arbeiter.

§. 14.

Das Ausrücken des Holzes muß, möglichst im Verdung, durch andere Leute besorgt werden. Muß das Ausrücken des Holzes aber durch die Holzhauer erfolgen, so dürfen sie sich dazu der Holzungsberechtigten oder der Heide-Einmieter bei einer Strafe von Einem bis fünf Thalern, für weche der Holzhauermeister und die betreffende Kotte solidarisch aufkommen, nicht bedienen.

§. 15.

Jeden Sannabend müssen die Holzhauermeister das vor jeder Parthie in der verfloffenen Woche aufgearbeitete Holz dem die Aufsicht führenden Forst-Beamten richtig angeben und zählen.

§. 16.

Der den Holzhauern zugesicherte Lohn soll ihnen von Woche zu Woche durch die Holzhauermeister ausgezahlt werden.

Die Holzhauermeister sind verbunden, für die Abholung des Holzauerlohns von der Forstkasse, von welcher sie dasselbe gegen die quittirte Nachweisung empfangen, zu sorgen, und demnach dessen Vertheilung an die verschiedenen Partheien zu bewirken.

§. 17.

Uebertretungen Seitens der Holzschläger oder Regierer gegen die in den §§. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. ausgesprochenen Bestimmungen werden von betreffenden Oberförstern mit einer Geldstrafe von 5—15 Sgr. geahndet. Ungehorsam oder Widersetzlichkeit gegen die Vorgesetzten wden mit sofortiger Entlassung geahndet, und werden dergleichen Personen sowohl vom Holzschlagen als jeder anderen Arbeit ausgeschlossen.

Bamberg, den 6. November 1841.

Königl. Regierung.

